

Některé problémy strategického soustředění a rozvinutí ozbrojených sil v počátečním období války

Tato studie seznamuje v základních rysech čtenáře VM s možnou organizací a strukturálním složením strategických a operačních sledů na válčišti. Na tomto podkladě se zabývá teoretickým rozpracováním otázek zabezpečení strategických přesunů a vyvozuje závěry pro praktická opatření na území státu v počátečním období války. Studie poněkud přesahuje obvyklý rámec dosavadní náplně VM. Má sloužit k informaci čtenářů VM a k pochopení některých otázek, s nimiž se v praxi setkávají.

Předpokládáme, že článek rozšíří znalosti čtenářů o některé nové pohledy na činnost vojsk v počátečním období války na vyšším operačním stupni a přispěje tak k rozvoji teoretického myšlení.

Plukovník Jan R a b a n

V minulém roce došlo k některým změnám v názorech na organizační strukturu naší armády a dále se upřesnilo chápání možného charakteru operací počátečního období války. K vytržení názorů přispěla operační cvičení v roce 1961.

Kromě konkrétních otázek operačního umění se nám po zkušenostech z roku 1961 vyjasňuje, že dosavadní pouze operační stupeň přípravy našich velitelů a vyšších štábů začíná být nepostačující. Mám za to, že řešení otázek možných operací počátečního období války, zvláště ve spojení s přípravami celostátního rozsahu vyžaduje, abychom studovali alespoň základní otázky strategie a v některých směrech si osvojili i podrobnější znalosti.

Moje práce má být k tomu skromným příspěvkem.

Navazuji na příspěvek genmjr. Voštery uveřejněný v čísle 1/1961.

Jedním z nejdůležitějších prvků vojenské činnosti počátečního období války je strategické a operační soustředění a rozvinutí ozbrojených sil.

Pojem strategického soustředění a rozvinutí

v počátečním období války zahrnuje shromáždění sil a prostředků operačních svazů a svazků všech druhů ozbrojených sil státu, nebo koalic států na válčištích i v hloubce státu a vytvoření

strategických sestav podle operačního plánu války k vedení ozbrojeného boje. **Operační soustředění a rozvinutí** je součástí tohoto procesu na stupni jednoho operačního sledu na jednom strategickém směru nebo v určitém operačním prostoru (úseku).

Strategická sestava na válčišti bude tvořena z jednotlivých strategických sledů, ty opět z několika operačních sledů. To je dáno podmínkami soudobé války, kterou předpokládáme jako válku koalic, jako zápas, který musí být vy-

bojován všemi lidskými, morálními a materiálními silami všech zúčastněných států. V soudobých podmínkách strojového období válek, v období využití jaderné energie a vysoce rozvinuté výroby není možný jiný charakter války. Představy západních teoretiků o možnostech lokálních válek, nebo „omezených“ válek nevyplynou z vědeckého politického názoru. Jsou mylné, protože otcem myšlenky je zde přání zejména amerických vojenských a politických kruhů, aby se válka nedotkla jejich území, aby se ozbrojený zápas odehrál pokud možno na cizích kontinentech, jako tomu bylo v historii posledních dvou světových válek tak, aby neutrpěla hospodářská základna USA a aby monopol na válce jako obvykle vydělaly. Pro militarizované hospodářství USA zatím vyhovuje politika „na pokraji války“, udržující rozvinutou válečnou výrobu, oživená občasnou „malou válkou“, nebo zvýšeným válečným napětím. To jsou ovšem názory od základu vadné a odporující dialektice historie. O neúspěšnosti a marnosti lokálních válek se imperialisté přesvědčují v praktických lekcích, které dostali např. při útoku na Egypt a při útoku na Kubu, který sami označují za „americký Suez“. Tzv. „omezená válka, kterou si představují omezenou na určité území, nebo kontinent (kontinenty) ovšem vyjma americké území a s omezeným použitím raket, popřípadě i s omezením ráže jaderných zbraní, je vůbec jen spekulativní výplod americké vojenské teorie.

Napadnout kterýkoli socialistický stát znamená rozpoutat světovou válku koalicí socialistických a kapitalistických zemí, která by přinesla konec kapitalismu. Proti tomu jim nepomohou ani žádné nové koncepce, jako např. „strategie odstupňovaných prostředků“.

Půjde-li tedy o válku mezi kapitalistickými i socialistickými státy (koalicemi), nemůže se jednat o válku omeze-

nou; bude to válka, do níž se zapojí veškeré vojensko-ekonomické potenciály na obou stranách.

V takovém případě je úmyslem imperialistických mocností začít válku neočekávaným úderem na Sovětský svaz a socialistické státy. O tomto cíli svědčí příprava válčičtí v míru stojících vojsk a základna USA a zejména snaha po neustálém zvyšování bojové síly a bojové pohotovosti uskupení vojsk NATO na nejdůležitějším světovém válčičtí v Evropě. K tomu cíli směřuje i operační příprava středoevropského válčičtí, a snaha po tzv. „integraci“ vojsk NATO. Všechny tyto snahy mají jeden cíl: připravit vojska tak, aby byla schopna v míru stojícími silami zahájit nenadálý útok a dosáhnout počátečního úspěchu, který má být podle imperialistických názorů rozhodující nejen pro další vedení války, ale i pro **výsledek války**.

Tento názor není správný. Jisté je, že s použitím mohutných raketových a jaderných zbraní význam překvapivého úderu neobyčejně vzrůstá. Může mít jisté vliv i na další průběh počátečního období války. Nemůže však rozhodnout **výsledek války ve prospěch agresorů**. V současné epoše vývoje lidstva může být válka rozhodnuta jen zasazením veškerého vojenského, ekonomického a morálního potenciálu válčících stran a není pochyb, že zvítězí ta strana, která má absolutní převahu technickou, materiální i morální. Na tomto výsledku nemůže změnit nic ani nenadálé vzdušné napadení, i kdyby se agresorům podařilo je uskutečnit a získat určitý úspěch v počátečním období války.

Spoléhat se na rozhodující úlohu prvního překvapivého úderu, to příliš připomíná pochybné teorie „Blitzkriegu“ a „knoflíkové války“.

Názory imperialistických vojenských teoretiků svědčí sice o přeceňování vlastních sil a o přeceňování prvku překvapení, musíme je však brát v úvahu.

Současné v míru stojící imperialistické ozbrojené síly jsou slabé na to, aby s nimi mohli imperialisté reálně plánovat dosažení bližšího strategického cíle.

Přesto není vyloučeno, že by se mohli pokusit zahájit neočekávaný útok ozbrojenými silami stojícími na válčisti v míru. Proto je třeba počítat i s tou možností, že by válka byla zahájena překvapivým úderem.

V strategickém měřítku je ze světových válčistí pro nás nejzajímavější evropské válčiště a to z dvou hlavních důvodů. Za prvé protože naše území je jeho bezprostřední součástí, za druhé, protože je to v současné době nejdůležitější potenciální světové válčiště. Jeho důležitost je dána jednak jeho polohou, která je výhodná jako nástupišť k útoku proti socialistickým zemím, jednak tím, že zde probíhá nejdelší styčná čára mezi uskupeními ozbrojených sil obou táborů, za níž je udržováno na západě nejmohutnější uskupení sil šesti států na poměrně malém území západního Německa.

V míru stojící ozbrojené síly na evropském válčisti mohou imperialisté posílit buď novou výstavbou dalších ozbrojených sil skrytou nebo otevřenou mobilizací, nebo převozem vojsk ze severní Afriky, z USA, popřípadě i z jiných prostorů na evropské válčiště pod záminkou cvičení, manévrů NATO, v rámci pravidelného střídání vojsk, nebo poznenáhly neustálým zvyšováním těchto sil a prostředků.

K napadení by tedy mohlo dojít nejspíše po postupném narůstání pozemních sil a raketových prostředků na válčisti.

Tento proces může mít kratší nebo delší trvání. Na evropském válčisti probíhá postupné narůstání sil NATO již řadu let a se zvýšenou intenzitou od druhé poloviny roku 1961.

Převozy větších sil na válčiště, ať už po moři nebo vzdušnou cestou, nelze

uskutečnit v krátké době několika hodin. Další velké zvýšení sil by proto trvalo více dnů až několik týdnů, popřípadě i déle. (Při cvičení armády USA v lednu 1962 se podařilo přepravit vzdušnou cestou z USA na území NSR tři bojová skupení bez těžké techniky za 5 dnů.) Podle názorů imperialistických vojenských kruhů je možné zahájit útok i s těmi silami, které dnes na válčisti jsou. O tom svědčí i jejich teorie „štitu a meče“ a strategie odstupňovaných prostředků.

Válka tedy může být zahájena napadením raketovými jadernými zbraněmi, letectvem a pozemními silami, stojícími v míru na válčisti, **bez jakéhokoli období ohrožení**, nebo po postupném narůstání ozbrojených sil na válčisti, tj. **po kratším nebo i delším období ohrožení**.

Možnost nenadálého napadení vyvolává zákonitě pro nás nezbytnost — udržovat potřebné síly v míru na **vyšším stupni bojové pohotovosti**. V **stálé bojové pohotovosti** musí být udržována raketová vojska, vojska PVOS, letectvo a pozemní vojska v prostorech, přilehlých k dělicí čáře mezi uskupením imperialistických a socialistických ozbrojených sil a strategické rakety na celé hloubce vlastního území. Tato vojska musí být na takovém stupni bojové a operační pohotovosti, aby byla schopna odrazit nenadálý útok nepřítel, uskutečnit okamžitý mocný úder a rozvinout počáteční operace.

Strategické rakety by měly být dnes již nikoli v několikahodinové, ale v několikaminutové pohotovosti k zničení všech imperialistických válečných základen a k úderu na strategické sestavy letectva, na letiště, na útočné uskupení pozemních vojsk a na jiné cíle.

V zájmu mírové výstavby rozvoje průmyslové výroby, růstu životní úrovně obyvatelstva a tudíž i v zájmu neustálého narůstání vojenského potenciálu,

nemohou socialistické státy udržovat v stále nebo zvýšené bojové pohotovosti takové síly, které by představovaly v potřebném prostoru celý první strategický sled, schopný řešit bližší strategický úkol počátečního období války, definovaný jako rozdrčení hlavních strategických sestav ozbrojených sil nepřítele, ovládnutí důležitých hospodářských oblastí, oblastí rozvinování nepřátelských sil, s cílem vyřadit z války řadu členů nepřátelské koalice a podstatně narušit vojensko-ekonomický potenciál nepřátelské koalice.

První strategický sled by měl být složen k splnění bližšího strategického úkolu z hlavního uskupení ozbrojených sil koalice států, zahrnujícího raketová vojska, vojenské vzdušné síly, vojska PVO a PVOS, pozemní vojska a ostatní ozbrojené síly, schopné splnit takto definovaný bližší strategický úkol a dosáhnout bližšího vojenskopolitického cíle prvního období války.

Můžeme se domnívat, že spojené v míru stojící ozbrojené síly socialistických států by byly dostatečně silné k splnění tohoto úkolu. Jsou však rozptýleny na celé hloubce území socialistických států a z politických a ekonomických důvodů není možno je soustředit ve výchozím prostoru a udržovat v stále vysoké bojové a operační pohotovosti. Udržování vojsk ve stále vysoké bojové pohotovosti znamená mimo jiné i mít mírovou armádu na vysokých počtech. To však je značně nákladné, zejména též z toho důvodu, že příslušníci armády jsou vyňati z tvorby národního produktu a důvodu. Zde je třeba brát v úvahu zákon vyvážených proporcí ozbrojených sil a nákladů vydávaných na obranu země, měřených celkovou vojenskopolitickou mezinárodní situací a proporcí národního hospodářství, měřených zabezpečením růstu životní úrovně obyvatelstva a rozvoje výroby. Únosné je udržovat v stále bojové po-

hotovosti pouze nezbytnou část raketových vojsk, vojsk PVOS, letectva a pozemních sil v příhraničních oblastech, zabezpečující odrazení nenadálého útoku a rozvinutí prvních operací.

Proto bude nutno do prvního strategického sledu zahrnout jak vojska všech druhů ozbrojených sil, stojící na válčišti v době míru, tak i vojska zmobilizovaná, určená k operacím v prvním období války.

Druhý strategický sled by pak zahrnoval strategické uskupení vojsk, složené ze všech druhů ozbrojených sil zmobilizovaných na celém území státu po doplnění prvního strategického sledu a určených k posilování bojujících frontů 1. sledu, k vytváření nových frontů a záloh HV. Jejich použití spadá již do období následujícího po počátečním období války.

V případě, že se válka neskončí v tomto období, nastoupí do boje další strategické sledy, složené ze sil a prostředků dále mobilizovaných v hloubce území koaliciálních států.

Průběh počátečního období války je rozhodující pro další vývoj operací a může ovlivnit i další průběh války. Dnes je možno provést neočekávaný úder jadernými prostředky na ohromné vzdálenosti, do celé hloubky států nepřátelské koalice. Překvapivý úder, úspěšně vedený současně na vojska, na strategické objekty, komunikace a zdroje vojenského potenciálu protivníka by mohl v krátké době změnit poměry sil na jednotlivých strategických směrech i válčištích. **To dokumentuje důležitost prvku překvapení v soudobé válce a též životní důležitost bojové pohotovosti k okamžiku zmaření takového agresivního úderu, k palbě na všechny prostředky nepřítele a k okamžitému strategickému úderu, vedenému koordinovanou činností všech druhů ozbrojených sil i pozemními vojsky, který by v nejkratší možné době mohl dokončit roz-**

bití protistojících sil nepřítele a ovládnout jeho zdroje, základny a území a dosáhnout v nejbližší době bližšího strategického cíle.

K splnění tohoto úkolu je účelné udržovat již v míru v neustálé vysoké bojové pohotovosti celý první strategický sled v prostorech soustředění poblíž čáry zasazení. To však není možné ani z ekonomických, ani z politických důvodů.

První strategický sled bude vždy v míru rozptýlen na značném prostoru a do značné hloubky a bude se skládat nejen z vojsk, stojících v míru v plné bojové pohotovosti, ale i ze svazů, svazků a prostředků doplňovaných, popřípadě rozvíňovaných teprve v mobilizaci. Tato situace bude nejen v druhém a dalším operačním sledu, ale s největší pravděpodobností i v prvním operačním sledu prvního strategického sledu.

Strategické soustředění bude tedy zahrnovat shromáždění sil a prostředků operačních svazů a svazků všech druhů ozbrojených sil jak stojících v míru, tak i mobilizovaných, přesun těchto sil z hloubky území na válčiště (k frontě) a jejich rozvinutí na předem zvolených čarách k zasazení do sražení.

Strategické soustředění a rozvinutí zahrnuje tedy v podstatě tři hlavní činnosti:

- mobilizační doplnění (skrytou mobilizaci) v míru stojících vojsk a mobilizaci dalších nově stavěných vojsk,
- soustředění a přesun k frontě (na válčiště),
- rozvinutí a vytvoření operačních a strategických sestav.

Tento proces je ovšem třeba chápat dynamicky. V nejvyšší pohotovosti (a nejdříve doplněn) musí být první operační sled, který zahájí okamžitou činnost, nečeká na pohotovost ostatních sledů. Uvedená činnost bude probíhat časově plynule, zpočátku budou nava-

zovat jedna na druhou. V dalším budou probíhat souběžně v hloubce území se současným rozvíňováním operací na válčišti.

Vzhledem k důležitosti faktoru času v počátečním období války bude účelné, aby byly zahájeny pokud lze současně na celé hloubce spojeneckých států. Bude též důležité, aby strategické soustředění a rozvinutí sil probíhalo jako plynulý nepřetržitý proces.

Zatím co první operační sled bude již rozvíjet počáteční operace na frontě, budou v hloubce probíhat přesuny dalších operačních sledů, záloh a zásob materiálu směrem k frontě a zároveň se budou mobilizovat další svazky, svazy a týlová zařízení.

Důsledkem toho bude **zasazování operačních svazů po sledech do sražení** a postupné narůstání sil na frontě.

To je v jednom směru nevýhodné, neboť vzniká nebezpečí, že se umožní nepříteli působit jeho prostředky proti našim vojskům postupně s cílem ničít je po sledech a usnadnit se mu též izolace bojiště pomocí jaderných úderů raketami a letectvem.

Na druhé straně je výhoda ve velkém rozptýlení a pohybu vojsk na válčišti, které znesnadní nepříteli hloubkový průzkum a ničení hromadnými údery strategických prostředků v omezených prostorech.

Naším cílem musí být dostat vojska, provádějící soustředění sil v strategickém měřítku, co nejrychleji a s nejmenšími ztrátami na frontu. K dosažení tohoto cíle bude nutno provést veškerá opatření, která by vyloučila, případně alespoň zeslabila, účinek nepřátelských úderů k zmaření soustředění a rozvinutí ozbrojených sil.

Která jsou to opatření? Je jich mnoho a můžeme je rozdělit zhruba do třech kategorií:

1. kategorie zahrnuje opatření, která souhrnně nazýváme „operační při-

pravou území". Zmiňuje se o nich též gen. Voštera v již vzpomenutém článku. Jsou to technická opatření investiční povahy, která mají zajistit nerušený přesun vojsk na čáry rozvinutí a jejich činnost na válčišti.

2. kategorie jsou opatření rázu organizačního a materiálně technického, zabezpečující rychlý přesun a činnost vojsk bez zdržování v průběhu strategického soustředění a rozvinutí sil.

Do třetí kategorie bychom mohli zahrnout protivzdušnou obranu území a opatření k rychlému zjišťování jaderných výbuchů, radiální situace a odstranění jejich následků, organizaci hydrometeorologické služby aj.

Do čtvrté kategorie pak patří vlastní operační plán činnosti ozbrojených sil v počátečním období války; soustředění a rozvinutí sil by mohlo být jeho součástí ve formě plánu přesunů pozemních vojsk, manévru vojenských

vzdušných sil a vojenských námořních sil.

Zaměřím se v dalším na rozbor jednotlivých kategorií s přihlédnutím k našim měřítkům poměrně malého vnitrozemského státu, položeného při dělicí čáře obou uskupení imperialistických a socialistických ozbrojených sil na evropském válčišti.

Do 1. kategorie - operační přípravy území státu náleží přípravy

- silniční a železniční sítě a přechodů přes vodní toky,
- telekomunikační linkové, kabelové, směrové a rádiové sítě v strategickém měřítku,
- letištní sítě,
- ženijní opatření včetně budování odolných velitelských stanovišť pro vysoké štáby,
- opatření na vodních tocích a zdržích.

Silniční síť

je účelné budovat dlouhodobě v míru tak, aby s nejvyšším využitím pro účely národního hospodářství a mírové dopravy vyhovovala plánovanému soustředění a rozvinutí sil jak prvního operačního sledu, tak i přisunu dalších operačních a strategických sledů, aby byla výhodná pro rokádní přesuny, umožňující pružný manévru vojsky po frontě a současně aby vyhovovala podmínkám pro zásobování vojsk, bojujících na frontě i vojsk na přesunech a v prostorech soustředění v položení mimo boj.

Těmito podmínkám za soudobého charakteru války vyhovuje nejlépe hustá silniční síť s kvalitními tvrdými vozovkami (beton, dlažba) a únosnými objekty (60-80 t), s mimoúrovňovým křížováním hlavních silnic a železnic, s podjezdy o světlé výšce 4,5 m, dovolující konstrukci více dálkových podélných i

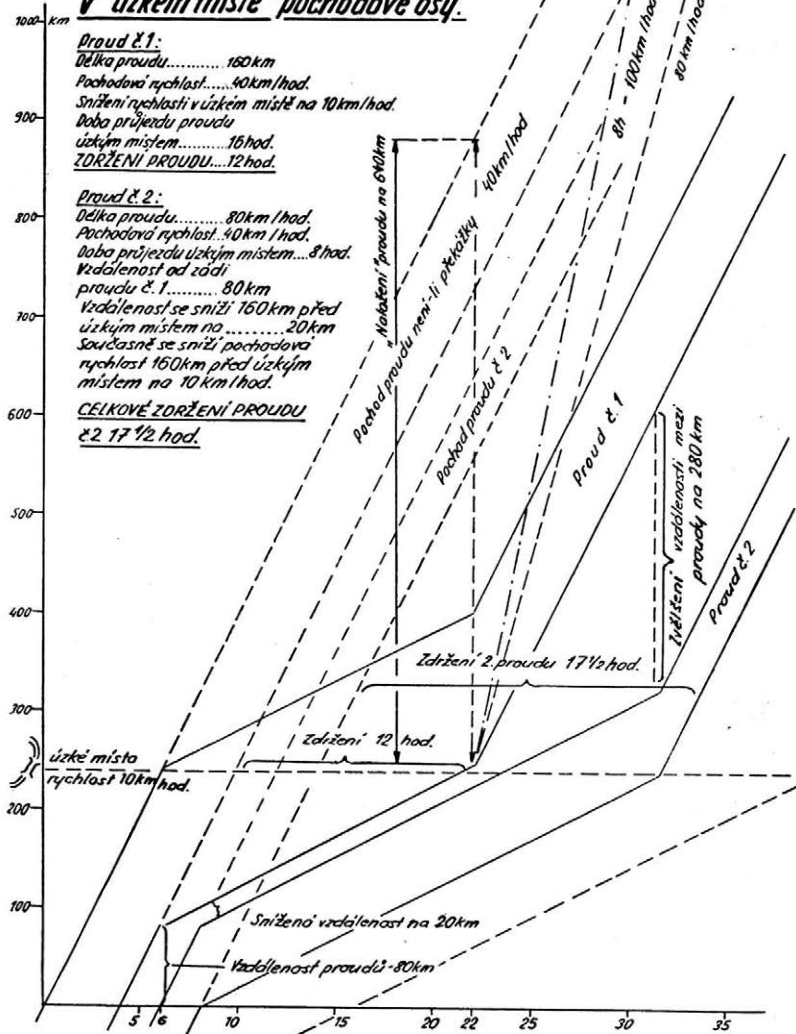
příčných tahů a objezdů velkých center ve vzdálenosti 20-40 km od centra. Šířka vozovky by měla být všude taková, aby dovolovala bezpečný dvousměrný provoz. Silniční síť by nesměla mít úzká a nebezpečná místa, porušený povrch vozovky, ani zatáčky o malých poloměrech, tak, aby rychlost vozidla nebylo nutno snižovat pod 35 km/hod.

Jaké zdržení způsobí proudu dlouhému 160 km, jedoucím rychlostí 40 km/hod. jediné takové „úzké místo“ (zatáčka, rozbitá vozovka, vadný most apod.), kde je nutno snížit rychlost na 10 km/hod., ukazuje grafikon.

(Schéma zdržení pochodového proudu v „úzkém místě“ pochodové osy)

Z grafu je patrné, že zdržení činí 12 hodin a to je v soudobých operacích počátečního období války příliš mnoho

Schéma zdržení pochodového proudu v "úzkém místě" pochodové osy.

času. Nedbá-li vedoucí vozidlo proudy na udržení vzdáleností a hned po překonání úzkého místa opět zvýší rychlost na 40 km/hod., grafikon ukáže, že po překonání úzkého místa posledním vozidlem se původně 160 km dlouhý proud natáhne na 640 kilometrů. Zvýší-li poslední vozidlo po překonání úzkého místa rychlost teoreticky na 100 km/hod., bude mu to trvat celých 8 hodin, než zkrátí délku proudy na původních 160 km. I to je ovšem neproveditelné.

Je možné ještě další řešení a to čelem proudy pokračovat rychlostí 40 km v hod. na délku proudy (160 km) za překážku a tam udělat zastávku 12 hod. pro uspořádání proudy. Je ovšem otázka, zdali prostor je z hlediska řešení přesunu a z hlediska výhodnosti terénu vhodný pro zastávku a zdali to dovolí bojová situace.

Zkoumejme nyní, jaký vliv bude mít průjezd „úzkým místem“ na další proud o délce 80 km, jedoucí ve vzdálenosti 80 km za zádi prvního proudy rychlostí rovněž 40 km/hod. Grafikon ukáže, že při zmenšení vzdálenosti před překážkou na 20 km nastane zde zdržení již dokonce 17½ hodiny a vzdálenost mezi oběma proudy se natáhne za překážkou z 20 na 280 km. Kdyby druhý proud měl rovněž délku 160 km, bylo by jeho zdržení již 22½ hod.

V případě, že bude na pochodové ose takových „úzkých míst“ více, znamená to, že se sice délka pochodového proudy tak neztvrdí, protože vozidla (proudy) budou mít možnost i při normální rychlosti dohonit čelní vozidla (proudy), zdržení však se ještě zvyšuje. Výsledkem toho je, že vojska nedosáhnou žádanou průměrné rychlosti 35-40 km v hod., ale rychlosti mnohem nižší, blíží se rychlosti průjezdu „úzkým místem“ a to tím více, čím více „úzkých míst“ na ose je.

Označíme-li průměrnou rychlost R_p , pak ji můžeme vypočítat podle vzorce

$$R_p = \frac{r_1 + r_2 + r_3 + \dots + r_x}{x}, \text{ kde } r_1 - r_x$$

jsou rychlosti průjezdu „úzkými místy“, x je počet úzkých míst na ose. (Platí pouze přibližně a pro větší počet „úzkých míst“ na ose.) Z uvedeného je patrné:

1. Rychlost přesunu není závislá na nařízené pochodové rychlosti, ale na omezující rychlosti „úzkých míst“ na pochodové ose.

2. Každé „úzké místo“ znehodnocuje kvalitu celého dálkového tahu.

Je třeba podotknout, že v praxi může nastat zdržení menší, protože se při najetí na překážku zkrátí, nebo vynechají všechny vzdálenosti - proud se „stlačí“ a za překážkou se opět „natáhne“. „Stlačení“ je však nebezpečné, neboť zvyšuje zranitelnost proudy a ztráty při vzdušném napadení.

Studii překonání „úzkého místa“ ukazuje podrobněji druhý grafikon.

(Schéma pochodu na vzdálenost 400 km)

Tentýž proud délky 160 km provádí přesun na vzdálenost 400 km. Pochodová rychlost 40 km/hod. Proud je členěn celkem na 6 dílčích proudů, vzdálenosti mezi nimi jsou 10 km. Před úzkým místem se zkrátí vzdálenosti a proud se „srazí“ ze 160 na 100 km. Po překonání překážky se „natáhne“ opět jen na 225 km, díky tomu, že čelo dospělo do prostoru určení a zastavilo se. Kdyby čelo pokračovalo v pochodu rychlostí 40 km/hod., „natáhlo“ by se proud z původních 160 na 560 km.

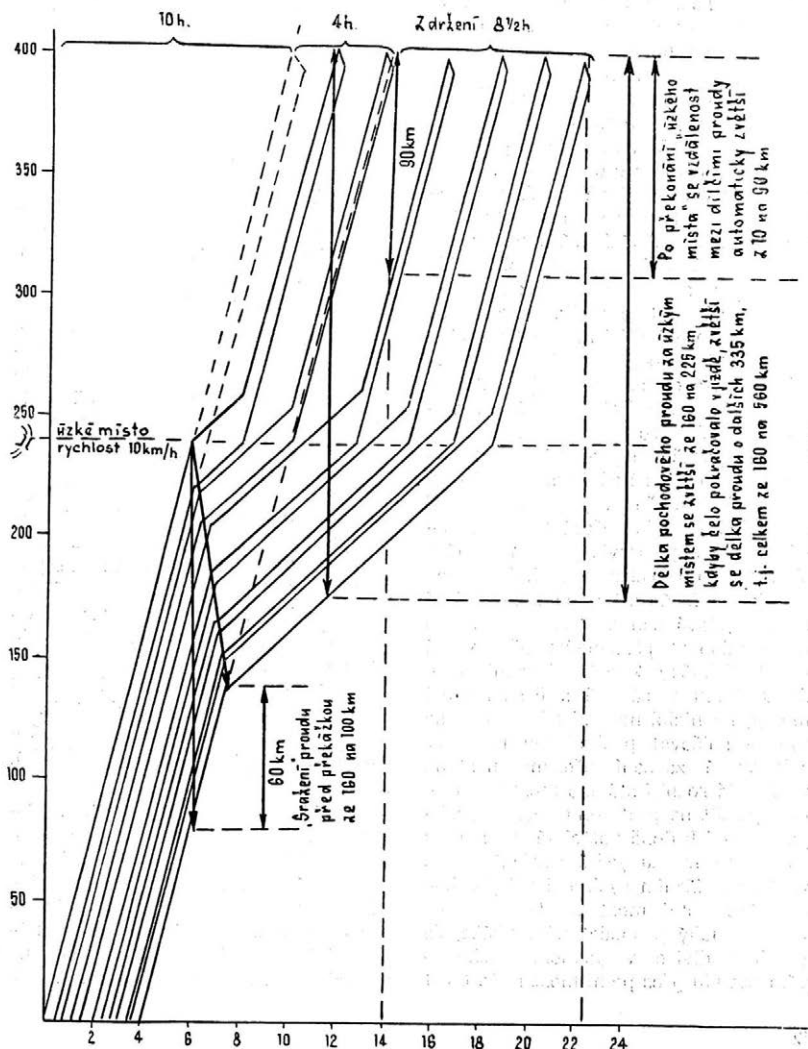
Zdržení čelního proudy činí sice jen 1½ hod., avšak zdržení celého proudy je 8½ hod., přitom se původní vzdálenosti (10 km) mezi proudy natáhnou na 90 km.

Problém odstranění dálnice, kde jsou všechny parametry řešeny tak, že není

SCHEMA POCHODU NA VZDÁLENOST 400 km

Délka pochodového proudu 160 km

Složení: 6 dílčích proudů se vzdáleností po 10 km

třeba snižovat rychlost. Dálnice má kromě toho tu výhodu, že může být využita až čtyřmi proudy přesunujícími se jeden vedle druhého. Počet dálnic na válčišti nemůže však být nikdy postačující pro uskutečnění strategického přesunu a soustředění. Dálnice má kromě toho tu nevýhodu, že na sebe poutá pozornost nepřítele, přesunující se vojska jsou na ní nahuštěna a proto velmi zranitelná, zvláště využije-li se jí souběžně pro přesun více proudů. Soudím proto, že v soudobých podmínkách je výhodná pro operační a strategický přesun hustá síť dobře upravených silnic s tvrdou vozovkou, bez úrovnových křižování s hlavními železničními tahy, s objekty upravenými na nosnost 60-80 t, s podjezdy o světlé výšce 4,5 m, dávající možnost různých konstrukcí dálkových podélných i příčných tahů a objektů velkých center.

Takovou silniční síť je možno s výhodou využít pro plánování strategických i operačních přesunů, neboť dovoluje připravit záložní pochodo- vé osy, na které je možno v případě narušení silniční sítě pružně převést přesunova- né svazky a připravit předem manévr objezdy pro případ jaderných úderů ne- přítele na křižovatky, politickosprávní a průmyslová centra. Zvláštní péči je třeba věnovat přechodům přes velké vodní překážky. Zde hrají velmi důle- žitou úlohu v závodě s časem stále mosty, na nichž nemusí přesunující se svazky snižovat pochodovou rychlost. Jak velké zdržení přesunu nastane v případě rozbití stálého mostu, mů- žeme vyčíslit na grafikonu pochodu, při- počteme-li k době potřebné pro stavbu válečného mostu ještě zdržení, které vznikne snížením rychlosti při přecho- du přes polní most na 5-8 km/hod. I jednoduchý propočet nám ukáže, že přechod divize v jednom pochodo- vém proudě přes polní most bude trvat

kolem 20 hodin, kdežto přes stálý most pouze 3-4 hodiny.

Proto by bylo účelné zdvojit již v ob- době zvýšeného nebezpečí války stá- le mosty náhradními, v jiných místech se snadným a upraveným přístupem z hlavních komunikací, solidně posta- venými byť i z náhradního materiálu.

Tyto mosty by přinesly užitek i ná- rodnímu hospodářství, neboť pomocí nich by bylo možno udržet i civilní do- pravu v případě zničení stálých mostů.

Snažil jsem se ukázat některé pro- blémy přípravy silniční sítě podrobněji, protože tato otázka je pro soudobé po- jetí operačního a strategického sou- středění a rozvinutí sil velmi důležitá. Úspěšné operace počátečního období války vyžadují velmi rychlé přesuny. V době, kdy jsou armády plně motori- zovány, stává se silnice hlavním pro- středkem dopravy. Moderní automobily a tanky jsou schopny vyvinout už znač- né pochodo- vé rychlosti. Silniční síť však dosud neumožňuje těchto rychlostí plně využít. To jsem se snažil ukázat ze- jména na problému „úzkých míst“, kte- rá by mohla znehodnotit možnosti sou- dobé bojové techniky. V operačním a strategickém měřítku musíme dnes po- čítat s průměrnými rychlostmi přesu- nu kolových i pásových proudů do 40 km/hod. a s denním pochodem nej- méně 300-400 i více km za 24 hodin. Naše technika to umožňuje, bude-li jí vhodně použito. Jde o to, aby též sil- niční síť plně vyhovovala těmto poža- dánkům nejen v operačně taktickém, ale i strategickém měřítku.

Jde též o to, aby si naše štáby zvyk- ly reálně plánovat přesuny, vyhledá- valy takové osy přesunů, kde není pře- kážek a „úzkých míst“, hodnotily sprá- vně faktor kvality vozovky a terénu a nespolehaly se na to, že to vojska „ně- jak přejedou“. V případě, že jsou na ose místa, kde je nutné podstatně sni-

žit rychlost, je třeba s tím reálně počítat, a volit raději delší kvalitnější komunikaci. Budou-li štáby pečlivě hodnotit terén a kvalitu osy, brát v úvahu všechny faktory, které mají vliv na přesuny a takovým způsobem plánovat přesuny, nedojde k různým zklamáním a nedorozuměním, proč vojska došla na čáru rozvinutí o hodiny později než bylo plánováno. Nebude též nutno, aby zadní proudy a vozidla doháněla čelní vysokými zakázanými a nebezpečnými

rychlostmi, které zaviňují časté havárie vozidel.

Daleko větší význam než pro operačně taktický přesun má kvalita silnic pro operační a strategické soustředění a rozvinutí vojsk, které se uskutečňuje na mnoho set a tisíc kilometrů. Tam se každé zdržení závadou na silniční síti mnohonásobně zvětší, přímo úměrně k pochodové rychlosti, délce denního pochodu a k množství přesunovaných vojsk.

Železniční síť

a doprava po železnici má pro operační a strategické soustředění neobyčejný význam. Je pravda, že s vývojem dálkových raket, letectva a jaderných zbraní vzrostla její zranitelnost i v hlubokém zápolí a také s rozvojem motorizace armád se pro **operační přesuny vojsk** dostala silniční síť na první místo. To však neznamená, že by se mělo šmahem zavrhnout použití železniční sítě. Železniční doprava i přes svoji zranitelnost zůstává pro svoji vysokou přepravní kapacitu stále velmi důležitým prostředkem vojenské dopravy jak v operačním, tak zvláště v strategickém měřítku. Její výhody jsou nesporné jak pro přepravu vojsk, tak pro přepravu materiálu, zásobování a od-suny.

Podívejme se nejprve tak trochu ze strategického pohledu, jak je to se zranitelností železniční sítě.

Proti ní má v současné době na evropském válečném poli tolik prostředků jaderného napadení a dopravy na cíl, že by mohl na území ČSSR plánovat asi 200 až 250 úderů v průběhu pěti prvních dnů války. Přitom poměr raket k letounům je přibližně 1:15 ve prospěch letounů. To nejsou pro něho slibné perspektivy, zvláště vezmeme-li v úvahu sílu naší a spojenecké protivzdušné obrany. Předpokládejme tedy,

že z plánovaných 250 úderů by se podařilo uskutečnit asi 75-80 úderů na zvolené cíle. Z těchto úderů by musel použít větší část na pozemní vojska, na objekty PVOS, především na postavení raket a na letectvo (na letiště); řekněme např. asi 50 úderů na pozemní vojska, 20 úderů na letiště a postavení protiletadlových raket. Zbytek asi 10 úderů by mohl použít na sklady, centra a komunikace. Pripusťme tedy, že by z toho asi 5 úderů padlo na železniční uzly. Domnívám se, že je naše železniční síť natolik rozvinutá, aby bylo možno ihned konstruovat odklonové směry a pokračovat být i se zpožděním a snížením přepravní kapacity v železniční dopravě. Jistě by se našly i prostředky, kterými by se poškozené úseky uvedly poměrně brzy alespoň do provizorního provozu.

Snad je můj odhad poněkud optimistický, ale jsem přesvědčen, že i v méně příznivém případě s nasazením všech prostředků je možno železniční dopravu udržet v chodu i v strategickém měřítku. Pro úspěch strategického soustředění a úspěšně rozvinutou operaci v počátečním období i v dalším průběhu války je to neobyčejně důležité.

Výhoda železniční dopravy proti silniční vynikne, porovnáme-li její kapacitu. Přitom musíme uvažovat ještě

další výhody v přepravě vojsk po železnici:

- vojáci se přepravou po železnici zdaleka tak neunavují jako při silničním přesunu (prach, otřesy, únava řidičů);

- nepotřebují se stroje (auta, tanky); zásoba motohodin zůstane plně zachována;

- nespotřebují se pohonné hmoty, kterými jsou vojska vybavena;

- je možno s sebou vézt zásobu proviantu na celou dobu železničního převozu nad ložnou kapacitu dopravních prostředků vojsk, případně vojska stravovat ve stravovacích stanicích na trati, takže pohyblivé zásoby proviantu zůstanou neztěněny;

- převoz se pohybuje nepřetržitě dnem i nocí; není třeba zastávek pro odpočinek, zásobování a technickou kontrolu vozidel;

- není třeba rozvíňovat dílny a provádět opravy dopravních a bojových vozidel;

- zdravotnické, chemické a biologické zabezpečení je možno zčásti poskytnout prostředky dráhy.

Krátce řečeno vojska dojdou po železnici na místo určení svěží a plně bojeschopná, s plnými pohyblivými zásobami a mohou být ihned zasazena do boje. Při přesunu po silnici tomu tak není. To je velmi důležitý faktor mluvící ve prospěch železničních převozů.

Porovnejme nyní, jak to vypadá s přepravní kapacitou železnic a silnic. Za příklad můžeme vzít dálkovou silnici 1 třídy a železnici s kapacitou 100 párů vlaků za 24 hodin.

Jako příklad vezmeme strategický přesun na vzdálenost 1000 km. Z grafikonu č. 3 vyčteme, že se nám podaří během tří dnů dostat po jedné silnici do prostoru vzdáleného 1000 km od výchozího prostoru dva svazky z před-

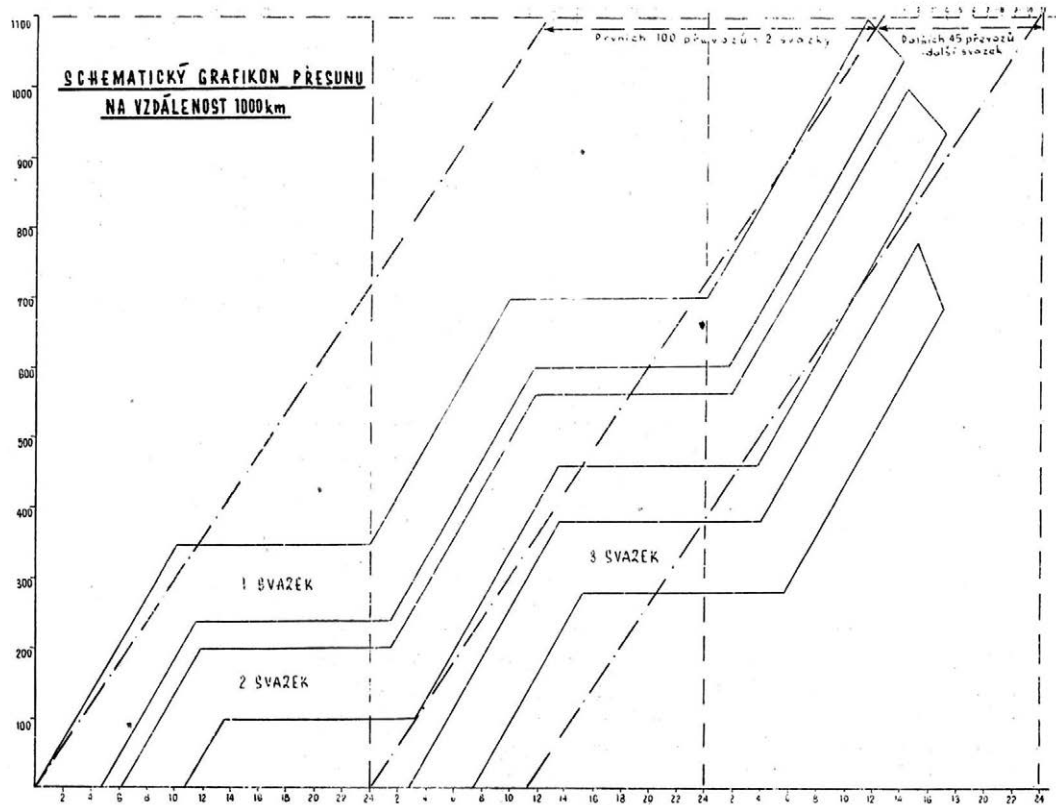
pokladu, že dosáhnou průměrné pochodové rychlosti alespoň 35 km/hod. a urazí denně vzdálenost 350–400 km. Třetí svazek už se nám nepodaří dostat do prostoru po téže silnici, dojel by až 4. den.

Srovnáním s železničním převozem (viz grafikon) zjistíme, že v době, kdy dojde první svazek po silnici, dovezli jsme (a vyložili) po železnici již dva svazky a to první svazek asi o 20 hodin dříve než po silnici, přestože počítáme průměrnou rychlost převozu po železnici nižší než po silnici. Kromě toho máme tu výhodu, že jsou svazky převezené po železnici čerstvě a na plných pohyblivých zásobách, takže mohou být ihned po vyložení zasazeny do boje.

(Schematický grafikon přesunu na vzdálenost 1000 km)

Grafikon též ukazuje, že použití železnice v soudobých podmínkách je výhodné jen na vzdálenosti přes 300 až 400 km a že železnice použijeme na kratší vzdálenosti jen v tom případě, že nám jde více o to neunavit lidi a nevyčerpat pohonné hmoty, než o získání času. K jízdě doboje nutno připočítat 2–3 hodiny na vyložení posledního převozu a uvážit, že železnice často nedoveze svazek přímo do prostoru určení, to znamená, že budeme potřebovat ještě určitou dobu na přesun z vykládacího prostoru do prostoru určení. Z grafikonu je též zřejmo, že převoz po železnici na vzdálenosti kolem 700 km má už značné i časové výhody před silničním přesunem.

Železniční doprava je nepostradatelná pro převozy těžké bojové a ženijní techniky, pro níž není dostatek podvalníků. Také přesun tanků starších typů (s omezenými resursy) po vlastní ose na velké vzdálenosti je neproveditelný. I zde je železniční přeprava je-

díným východiskem, neboť k čemu by nám byly tanky s vyčerpanými zásobami motohodin, které i když by vydržely dlouhý přesun, odpadly by jeden po druhém při zasazení do boje pro technické poruchy.

Závěrem k této stati můžeme říci:

— v rámci strategického soustředění a rozvinutí v době úplné motorizace pozemních ozbrojených sil dostává se silniční doprava na první místo v pořadí důležitosti;

— železniční přeprava přes svoji zranitelnost si zachovává svoji důležitost a je nepostradatelná, zejména pro převozy těžké techniky, pásových bojových vozidel, ženijních strojů, týlových zařízení, zásob materiálů a pro přísun a odsuny zvláště v strategickém měřítku,

— z toho plyne nutnost provést již v míru všechna technická opatření a organizační přípravy k tomu, aby byl železniční provoz udržen i v podmínkách

silného vzdušného jaderného napadení na celou hloubku území státu a aby vzniklé překážky a zatarasení mohly být v nejkratších lhůtách odstraněny.

Železniční síť by bylo výhodné již v míru budovat tak, aby byla snížena její zranitelnost, to znamená především vybudovat odklonové tratě a objezdy nebezpečných míst a velkých uzlů a decentralizovat rozložení zásob a náhradních dílů. Centra řízené dopravy umístit mimo pravděpodobné objekty napadení, podobně i depa, opravný a výtopný, desinfekční a výstrojní stanice apod. a zajistit náhradní trakci a dostatečné zásoby uhlí a pohonných hmot, decentralizovaně uložených v dopravně výhodných prostorech. K tomu ještě zajistit spolehlivou kabelizaci spojovacích, návěštních a jiných zařízení k řízení dopravy. Důležité dopravní uzly opatřit spolehlivou protivzdušnou a protiraketovou obranou.

Letištní síť a zabezpečení manévru letectvem

Jako pozemní vojska, tak i vojenské vzdušné síly musí provést strategické soustředění a rozvinutí sil. Přitom bojové letectvo může provést letištní manévry do výchozí operační sestavy, letectvo PVOS na určená rozptylová letiště. Svazy dálkového bombardovacího a raketonosného letectva mohou vzletět na první bojový úkol z mateřských letištních uzlů a přistát po splnění úkolu na letištích operačního určení.

První podmínkou úspěšné činnosti letectva je dostatek letišť pro zaujetí sestavy, pro rozptýlení a zajištění náhradních letišť pro manévry při napadení.

Při stanovení základního počtu letišť bychom měli vycházet z normy — mít nejméně pro každý letecký pluk samostatné letiště, schopné provozu za jakýchkoli povětrnostních podmínek a na každou divizi jedno až dvě záložní le-

tiště. Přitom by bylo výhodné mít pro rozptýlení ještě asi 1 letiště pro pluk, nejméně však 1—2 letiště pro divizi byt i nižší kvality.

Takový počet letišť by zajistil v soudobých podmínkách, že by letectvo nebylo zničeno neočekávaným raketovým jaderným úderem na zemi, resp., že by jeho ztráty v takovém případě nebyly katastrofální.

Pokud jde o rozměry a kvalitu letišť, je nutno podle mého soudu vycházet z té reálné skutečnosti, že ještě v roce 1965 i později bude letectvo (nejen naše, ale i kapitalistické) vybaveno letouny, jejichž technické vlastnosti vyžadují dlouhé, rovné a tvrdé rozjezdové plochy.

Již kolik let se mluví o technickém řešení zkráceného startu a přistání, ale výsledky zatím nejsou uspokojivé. Jistě

by to lépe šlo se startem, ale problém přistání zůstává nevyřešen, i když je podivné, proč se neaplikují alespoň zkušenosti z mateřských letadlových lodí. Za ty kilometry betonu, které za války nebude čím stavět, by to snad stálo, i když to jistě představuje značné potíže. Nabízí se též myšlenka použití brzdících raket při přistání, podobně jako se používá startovacích raket k urychlení startu. Ale to je věc techniků. My musíme zatím reálně počítat s faktem, že možná ještě mnoho let po roce 1965 budeme mít ještě letouny, potřebující pevných a dlouhých startovacích drah.

K zabezpečení strategického soustředění a rozvinutí letectva je třeba řešit:

- přelet vzdušných sledů,
- přesun pozemních sledů zabezpečení létání a leteckých týlů,
- přípravu letišť pro přistání vzdušných sledů, k zaujetí operační (strategické) sestavy,
- zásobování,
- velení letectvu v nové sestavě,
- koordinaci činnosti letectva s prostředky PVOS.

Manévr vzdušnými sledy a zaujetí nové sestavy lze uskutečnit ve značně krátké době. Avšak vzdušné sledy musí přistát na obsluhovaných letištích a pozemní sledy nikdy nepostačí být včas na nových letištích. Z toho plyne požadavek, mít pro každý letecký pluk jednotku pozemního zabezpečení, schopnou obsluhovat dvě letiště najednou a včas před manévrem vzdušnými sledy přesunout pozemní sledy a zabezpečit nová letiště.

Pro počáteční soustředění a rozvinutí vzdušných sil je účelné mít uloženy jednak přímo na určených letištích, jednak v prostoru nové operační sestavy letec-

tva dostatečné zásoby LPH, materiálu, náhradních dílů a letecké munice pro zabezpečení první činnosti v novém prostoru.

Vzdušný přesun leteckých svazků v rámci strategického soustředění a rozvinutí vojenských vzdušných sil na válčiště by byl proveditelný v poměrně velmi krátké době. Závisí to především na stupni bojové pohotovosti letectva a na připravenosti manévru, neboť letová doba zde nehraje podstatnou úlohu při vysokých rychlostech soudobých letounů. Obtížnější problém je včasný přesun pozemních sledů technického personálu a materiálu pro zabezpečení létání a pro leteckou týlovou službu v prostoru nových (zaujímaných) letištních uzlů. Podobným problémem je i zabezpečení spojení a velení v nově zaujímaných prostorech.

Problém lze řešit dvěma způsoby, nebo lépe kombinací obou způsobů: provést přípravu na příslušných letištích již v míru a přesunout včas sledy pozemního zabezpečení. Zahájit přesun pozemních sledů s okamžikem napadení, neboť současně se zahájením přesunu vzdušných sledů by bylo již pozdě. I kdybychom dali všude přednost v provedení přesunů pozemních vojsk pozemním sledům letectva, nikdy nedosáhneme, aby přišly včas na nová letiště. Proto je nutno co nejvíce příprav uskutečnit již v míru (výstavba skladů a jiných zařízení, uložení zásob pohonných hmot, munice, techniky), dokončit v období ohrožení a včas přesunout v období zvýšeného nebezpečí války část personálu nutnou pro zabezpečení létání.

Podobným způsobem by bylo možno řešit prostředky pozemního navedení bombardovacího letectva, radiolokační systém operační sestavy letectva a systémem velení a spojení.

Spojovací síť

pro strategické soustředění a rozvinutí sil je třeba budovat v rozměrech válčiště a využít k tomu plně stávajících státních spojovacích sítí.

Základem spojovací sítě by měla být základní síť podzemních telefonních a telegrafních kabelů, organizovaná do dálkových mezistátních kabelových spojů vyvážených na společné technické parametry. Tyto hlavní kabelové směry by měly být dostatečně husté, aby zabezpečily přímé i oklikové spoje hlavních center a míst velení na válčišti, hlavních komunikačních uzlů a prostorů zmobilizování, soustředění a rozvinutí vojsk po jednotlivých strategických a operačních směrech.

Hlavní kabelové směry by bylo účelné přetnout dostatečným počtem hlavních kabelových příčných směrů, popřípadě okruhů, vyhovujících potřebám velení na válčišti a současně též řízení strategických přesunů ozbrojených sil. Hlavní podélné a příčné kabelové tahy musí být doplněny vedlejšími, které by vytvořily dostatečně hustou síť místní. Dálkové kabely je třeba mít o značné kapacitě a technicky vybavené tak, aby na ně mohla být zapojena zařízení pro elektrické zmnohonásobení telefonních a telegrafních kanálů a jiná technická spojovací a šifrovací (utajovací) zařízení.

Rozvinuté státní spojovací sítě hospodářsky vyvinutých států jsou dobrým základem pro konstrukci strategické kabelové spojovací sítě. Je však zapotřebí je upravovat a cílevědomě budovat při respektování národohospodářských potřeb tak, aby byly přizpůsobeny potřebám velení a řízení jak strategického soustředění a rozvinutí sil, tak i následujícímu řízení operací za války.

Je třeba přihlídnout k tomu, že státní kabelové sítě nebudou sloužit pouze vojenským účelům, ale že je nutné po-

držet určitou kapacitu pro účely národního hospodářství a pro řízení státu za války. V soudobých podmínkách války, vyznačujících se možnostmi značného ničení v celé hloubce zápolí bude zvlášť důležité, aby to byla kapacita dosti značná, bezpečně zajišťující potřebné spojení. Je proto třeba s tím počítat již v míru při budování státní kabelové sítě, vyčíslit počty potřebných spojovacích kanálů a přísně rozdělit kapacitu kabelů pro účely vojenské a civilní, případně jednotlivých rezortů státní správy.

Je třeba počítat i s určitým možným zničením částí kabelových sítí a uzlů v prostorech dopadů jaderných náloží. Proto je nutno budovat kabelové obvody a obchody větších politickosprávních a hospodářsko-průmyslových center a položit též mimo ně spojovací uzly a zesilovací stanice dálkových kabelů.

Spojení je nutno mít zajištěno i v strategickém měřítku válčiště několika druhy pojítek. Doplnující součástí kabelové sítě by měla být směrová pojítka, organicky včleněná do státní linkové sítě, tvořící však samostatné směry uzpůsobené tak, aby mohly samostatně pracovat bez ohledu na narušení kabelové sítě.

Druhým hlavním pojítkem válčiště jsou rádiová střediska, vytvářející rádiové směry, směry a okruhy hlavních míst velení. Je účelné, aby pro potřeby velení za války byla vybudována zvláštní vysílací a přijímací střediska, v míru nepracující a utajená před protivníkem. Nejvýhodnější by byla rádiová střediska zabudovaná v speciálních chráněných pracovištích, odolných proti jaderným úderům. Pokud nelze z ekonomických důvodů budovat tak nákladná zařízení, kterých kromě toho nelze využít v míru pro účely národního hospodářství, bude třeba je budovat skrytě na nenápadných

místech vzdálených od velkých center a zdvojit je na jiných místech pro zajištění funkce rádiového spojení při vyřazení rádiového střediska z provozu.

Tyto tři druhy základních poítek je třeba doplnit dostatečným množstvím pohyblivých poítek při každém vyšším štábu (automobily, tanky, obrněné transportéry, vrtulníky, letouny) a zřídit stálou síť kurýrní služby.

Přesunující se vojska budou používat svých organických spojovacích prostředků. Ty jim však vystačí pouze pro spojení v organických svazcích a svazech, a to ještě ne zcela postačujícím způsobem vzhledem na zákaz používání rádiového spojení a nemožnost výstavby linkového spojení za přesunů. Proto je třeba organizovat možnost vstupu přesunujících se vojsk do stálých spojovacích sítí, které by mohly být využívány pro řízení přesunů.

Řekli jsme si, že do 2. kategorie zahrneme opatření rázu organizačního a materiálně technického, zabezpečující rychlý přesun a činnost vojsk při provedení strategického i operačního soustředění a rozvinutí vojsk.

Především by bylo účelné povšimnout si **organizace regulační a pořádkové služby** při velkém operačním nebo strategickém přesunu.

Přesunuje-li se motostřelecká divize na kratší vzdálenost 100–200 km, zabezpečí si regulační a pořádkovou službu vlastními prostředky.

Dosavadní naše pojetí regulační a pořádkové služby je do značné míry ovlivněno starým způsobem myšlení. Provádí se totiž obvykle staticky: orgány pořádkové a regulační služby se rozvevou auty na předem stanovenou osu, rozestaví se po ní, regulují přesun a pak se opět stáhnou. To je málo pružný způsob, dosti zdlouhavý a těžko zvládnutelný při nutných změnách pocho-

dové osy v důsledku zatarasení komunikací a radiačního zamoření jadernými výbuchy.

Rozhodně je to způsob nevhodný pro dlouhé strategické přesuny, jdoucí na tisíce kilometrů. Jakmile po jedné ose prochází více pochodových proudů, stává se neúčelným, aby každý proud vystavoval znovu statické regulační orgány.

Zdá se být výhodnější, zaměřili se útvary a svazky na pořádkovou a regulační službu, nikoli statickou, ale vysoce pohyblivou, zabezpečující pružné řízení přesunu za pohybu a soustavné hlášení veliteli proudu, aby mohl udržovat proud v nařízené sestavě a byl neustále informován o zdržení, napadení části proudu vzdušným protivníkem, o zádržkách, nutných změnách stanovené trasy, o překážkách a objížďkách. Taková pořádková a regulační služba by měla být vybavena převážně motocykly, pohyblivými automobily a vrtulníky. Měla by též zajistit informaci a evidenci opožděných částí, vozidel zdržených opravou poruch apod. a pracovat v těsné součinnosti s vojskovou radiační hláskou službou a s radiačním průzkumem, který by mohl být popřípadě její součástí, právě tak jako odřad zabezpečení pohybu.

Útvary a svazky by však měly na dlouhých strategických přesunech k tomu účelu rozvíjet jen minimální prostředky, aby nevyčerpávaly svoje síly.

Na osách přesunu by měla být zabezpečena statická pořádková a regulační služba prostředky teritoriálních orgánů velení na projížděném území. Také radiační průzkum, radiační hláská služba a nakonec i protivzdušná obrana, odtarasování komunikací, jejich deaktivace a odmořování by měly být prováděny teritoriálními orgány s využitím služeb CO a jiných vojenských i civilních organizací ve prospěch vojsk přesunovaných v jednotlivých operačních a

strategických sledech s cílem jejich přesun co nejvíce urychlit a uchovat síly a prostředky přesunovaných vojsk pro boj.

V počátečním období války je úspěch operací závislý na rychlosti, s jakou bude provedeno soustředění a rozvinutí sil.

Proto k urychlení přesunů by měla být přesunována vojska pokud možno zbavena starostí o zabezpečení přesunů. Všechny druhy zabezpečení přesunů by měly vzít na sebe alespoň zčásti teritoriální orgány. Vojska přesunovaná na tisícikilometrové vzdálenosti nemohou s sebou vézt dostatečné zásoby pohonných hmot, proviantu a jiného materiálu. Během přesunů nemohou též rozvinovat týly, zdravotnická a opravárenská zařízení. To vše by přilíš zdrželo jejich přesun. Kromě toho, rozvinutí těchto zařízení a přísun a odsun by zdržovalo v pohybu další operační sledy a mělo by za následek, že by vojska nemohla být z chodu zasazena na plánovaných čarách rozvinutí přímo do operace.

Proto by bylo účelné, vytvořit zvláštní zásoby pohonných hmot, proviantu a ostatního materiálu na plánovaných směrech přesunů vojsk a zásobovat přímo prostředky svazků a útvarů v prostorech jejich odpočinků z těchto vyčleněných zásob. Bylo by třeba vyčlenit i potřebné kapacity opravárenské služby a zdravotnických zařízení tak, aby vojska došla na čáry rozvinutí a vstupovala do boje s plnými zásobami a teprve se zahájením boje rozvínovala naplněná týlová zařízení.

Potřebná organizační, technická a materiální opatření bude nutno provést na železniční síti. Tato opatření by měla zabezpečovat především vysokou pohotovost železniční sítě k operačním, mobilizačním a materiálovým převozům. Je to velký objem různých mobilizačních, organizačních a technických opa-

tření, která je nutno v míru připravit a prověřovat, aby byly zajištěny železniční převozy podle plánu. K tomu chci říci alespoň tolik, že jsou to opatření zaměřená na čtyři hlavní úseky:

1. na organizačně technickou přípravu železnic a jejich přechodu z mírové na vojenskou dopravu,

2. na materiální zabezpečení, přípravu a vystrojení vozového a strojního parku a včasné soustředění potřebných počtů a druhů vagonů v prostorech nakládání,

3. na zajištění provozu, oprav a obnovy železnic v podmínkách vzdušného jaderného napadení,

4. na rozvinutí dostatečného počtu útvarů pro údržbu a obnovu železniční sítě.

K zabezpečení operačního a strategického soustředění a rozvinutí sil by velmi prospěla některá opatření na teritoriu válčiště, která by současně byla velmi účelná i k zabezpečení válečné činnosti na území státu. Jsou to:

- organizace pevného velení a spojení, založená na regionálním dělení státního území vybavená potřebným počtem vojenských orgánů velících všem vojenským útvarům a zařízením a řídící všechna vojenská opatření na svém území;

- zřízení a uvedení do pohotovosti radiační hlásné sítě, vybavené patřičně rychlou zvláštní spojovací sítí, schopné ihned po výbuchu zjistit potřebné parametry jaderného výbuchu a hlásit je bleskově patřičnému ústředí, kromě toho, sledující šíření atomových mraků a vypadávání radioaktivního prachu, provádějící radiační průzkum a zjišťující okamžitý stav radiační úrovně ve všech prostorech s důrazem na osy přesunů vojsk;

- organizace stálé sítě orgánů, pro středků a sil, provádějících odstranění následků vzdušného jaderného napade-

ni s důrazem na uvolňování a desaktivaci os přesunů;

- stejná nebo podobná organizace k opravě a obnově zničených úseků a uzlů silniční a železniční sítě;

- organizace pevné protivzdušné a protiraketové obrany území s důrazem na protivzdušné zabezpečení vojsk, provádějících strategické a operační rozvinutí a soustředění sil;

- organizace pevného a stálého řízení železniční dopravy a pořádkové a regulační služby na vojenských silnicích;

- nahromadění zásob materiálu a techniky a příprava odsunových zařízení, zabezpečujících činnost těchto organizací a vojska na přesunu.

Někteří vulgarizátoři vojenské vědy s oblibou tvrdí, že v soudobých podmínkách války se stírá rozdíl mezi frontou a zápolím. Toto tvrzení je zcela na místě, pokud jde o morální stránku věci. Není to však pravda, pokud jde o ráz bojové činnosti. Ta bude zcela jiná v hlubokém zápolí než v bojovém pásmu.

Rozdíly jsou na první pohled patrné: v hlubokém zápolí se neprojevuje činnost pozemních vojsk nepřítele, jeho dělostřelectva, dokonce ani ne jeho výsadků, které nemůže shazovat do strategické hloubky. Také činnosti nepřátelského letectva bude ubývat s každou desítkou kilometrů směrem za frontou, vzhledem k narůstající nasycenosti prostředků protivzdušné obrany, především protiletadlových raket.

Na velkou hloubku území nemohou působit ani taktické rakety. Na bližší operační hloubku mohou působit tedy pouze operační a strategické rakety a částečné letectvo, pokud se mu podaří proniknout systémem PVO vojsk a PVOS, na hluboké zápolí pak prakticky pouze strategické rakety a letectvo a to do té doby, pokud nebude rozvinut bezpečný systém protiraketové obrany.

V rázu bojové činnosti bude tedy mezi frontou a zápolím podstatný rozdíl.

Přesto však použití prostředků hromadného ničení se bude projevovat činnost nepřítele nejen na frontě a v přifrontovém pásmu, ale i v hlubokém zápolí. Je třeba počítat s tím, že budou postižena vojska, provádějící strategické soustředění a rozvinutí, ale též civilní obyvatelstvo, průmysl a ostatní prostředky národního hospodářství. To předpokládá vybudovat kromě vojenských organizací i potřebné civilní organizace k ochraně obyvatelstva, k obnově a údržbě různých zařízení. Přitom celá řada těchto zařízení a to především komunikační a telekomunikační sítě a doprava musí sloužit jak vojenským, tak i civilním potřebám.

Proto je třeba uvedené organizace budovat v hloubce státního území tak, aby se zbytečně nezdvojovaly a ty, které je nutno dělit na vojenské a civilní, aby se vzájemně účelně doplňovaly, spolupracovaly a byly nasazovány v případě potřeby na splnění nejdůležitějších úkolů.

V soudobých podmínkách války je nejdůležitějším úkolem počátečního období **zabezpečit nejrychlejší strategické soustředění a rozvinutí ozbrojených sil a úspěch prvopočátečních operací.** Na tento úkol je třeba zaměřit hlavní úsilí státu.

Proto též v průběhu strategického soustředění a rozvinutí sil je nutno věnovat všechny síly k zvládnutí přesunů a železničních převozů vojsk. Tento úkol je velmi obtížný a složitý.

Vzhledem k možnému značnému narušení silniční a železniční sítě jadernými údery na dopravní uzly je **nutno, aby generální štáb řídil nepřetržitě, pružně a komplexně přesuny vojsk i železniční převozy, s maximálním využitím všech dopravních možností.**

Pro úspěch soustředění a rozvinutí ozbrojených sil je důležité, aby byly

komplexně využívány všechny druhy dopravy podle jednoho plánu, jedním dopravním orgánem a pod jediným řízením generálního štábu.

Vzhledem k hromadnému využívání automobilních převozů, přesunů vojsk po vlastní ose i po železnici je nutné, aby se veškerý pohyb děl podle ústředního plánu generálního štábu. Přitom by bylo účelné, aby jak **řízení přesunů (převozů), tak i řízení dopravy**, vycházející z tohoto ústředního plánu, bylo do určité míry decentralizováno po územních celcích. Tento požadavek vyplývá zejména ze složitosti řízení přesunů (převozů) a dopravy v podmínkách jaderného napadení a z pravděpodobného narušení spojení, které by mohlo plně centralizované řízení narušit, nebo i zcela znemožnit. Přitom je třeba, aby systém orgánů vojenské dopravy byl shodný se systémem operačních štábů, jejichž úkolem bude řídit přesuny a převozy vojsk a materiálu a aby každý operační štáb (velitel) měl příslušnou nařizovací pravomoc vůči orgánu vojenské dopravy. Teritoriální orgány vojenské dopravy by měly být učleněny shodně se systémem řízení státu.

U nás se často zaměňuje pojem řízení přesunů (převozů) vojsk, tj. **velení vojskům** na přesunu za pojem řízení dopravy. Není možno připustit, aby řízení přesunů prováděly orgány týlu a vojenské dopravy. Tato činnost, včetně patřičných kontrol štábu, včetně všech prvků operačního a bojového zabezpečení přeskupujících se vojsk musí být řízena příslušnými veliteli a jejich štáby. Řízení dopravy na silnicích i železnicích, materiálně technického a zdravotnického zabezpečení, přesunovaných vojsk, organizace pořádkové služby a technické zabezpečení provozu je věcí příslušných orgánů týlu, vojenské dopravy a materiálních hospodářů.

Názor na možnost a výhodnost „automatického“ řízení přesunů a převozů

orgány vojenské dopravy podle předem zpracovaných plánů je velmi nebezpečný.

Takové řízení by mohlo v podmínkách jaderného napadení zcela selhat. **Plány musí být pružné**, řízení přeskupení vojsk i řízení dopravy je třeba **uskutečňovat živým velením**, reagujícím rychle na okamžitou situaci.

Do třetí kategorie jsme si zařadili protivzdušnou obranu, zjišťování jaderných výbuchů, sledování radiační úrovně, hydrometeorologickou službu.

Vojska provádějící přesuny v rámci strategického soustředění mají svoje prostředky PVO, radiačního a chemického průzkumu i hydrometeorologické služby. Rychlý pohyb při přesunech po vlastní ose a charakter převozů po železnici jim však nedovolí tyto orgány plně rozvinout a využít. Je proto nezbytné navazovat na příslušné teritoriální systémy již při plánování přeskupení, plně jich využít a provést taková organizační opatření, která by to v praxi umožnila.

Protivzdušná obrana soustřeďovaných a rozvíňovaných ozbrojených sil musí být jedním z hlavních úkolů teritoriální protivzdušné obrany koalice i jednotlivých států. Je účelné, aby prostředky teritoriální protivzdušné obrany v maximální možné míře pokrývaly přesunovanou vojska a důležité komunikační uzly a aby v jejich prospěch pracovaly i radiolokační a protiradiotechnické teritoriální systémy. V souběžných podmínkách je nutné kromě jiných hledisek i z hlediska protivzdušné obrany soustřeďovaných a rozvíňovaných vojsk organizovat jednotný systém teritoriální protivzdušné obrany koalice států, pracující podle jednoho plánu a pod jednotným velením. Jednotlivé systémy protivzdušné obrany států, byť i spolupracující ve vzájemné součinnosti ne-

mohou již v soudobých podmínkách zabezpečit dokonalou protivzdušnou a protiraketovou obranu.

Prostředky protivzdušné obrany vojsk přesunovaných z hloubky zápolí k frontě (do prostorů soustředění a na čáry rozvinutí) je třeba využít k vhodnému doplnění teritoriálního systému protivzdušné obrany zejména v těch prostorech, kde je tento systém slabě dotován prostředky PVOS a kde jsou z hlediska přesunů důležité a nebezpečné prostory (soutěsky, horské přechody, přechody vodních toků, komunikační uzly, prostory odpočinků).

S přechodem do rozvinutí a do sražení je pak nutno včas a plně rozvinout celý systém protivzdušné obrany vojsk a udržovat jeho stálou souvislost a součinnost s protivzdušnou obranou teritoria.

*

Orgány OPZHN, radiačního, chemického a biologického průzkumu přesunovaných vojsk budou na vlastním území plně využívat teritoriálních orgánů. Bude-li na území rozvinut systém souvislé radiační hlášené služby, chemického a biologického průzkumu a pořádkové a regulační služby, mohou se průzkumné a pořádkové orgány vojsk omezit jen na bezprostřední zajištění a využít plně těchto teritoriálních systémů. Přitom

by bylo nejvhodnější, aby informace o radiační, chemické a biologické situaci předávaly přesunovaným vojskům orgány teritoriální pořádkové a regulační služby, vyčleněné pro zabezpečení operačních a strategických přesunů a orgány vojenské železniční dopravy. Tyto orgány budou povinny řešit i okamžitou situaci a uvádět vojska na obchodné komunikace tak, aby se včas vyhnula zamořeným prostorům, zataraseným a zničeným komunikačním uzlům a úsekům.

Neustálá znalost **hydrometeorologické situace** je v soudobých podmínkách nezbytná nejen v průběhu boje, ale i za přesunů. Bez této znalosti není možno řešit správně a včas operační a bojové zabezpečení, zvláště obranu proti zbraním hromadného ničení.

Také orgány **hydrometeorologické služby** přeskupovaných vojsk budou v obtížném postavení před úkolem zabezpečení rychlého a nepřetržitého přesunu vojsk. Bylo by proto účelné, organizovat na válčišti jednotnou stálou síť hydrometeorologické služby, zabezpečující nepřetržitě potřebnými údaji kromě teritoria i přesunovaného vojska. Údaje o hydrometeorologické situaci je též možno předávat přeskupovaným vojskům prostřednictvím pořádkové a regulační služby a orgánů vojenské železniční dopravy.

Z á v ě r y

1. V soudobých podmínkách použití zbraní hromadného ničení vzrůstá neobyčejně význam rychlého provedení vzdušného raketového úderu v operačním i v strategickém měřítku a provedení koordinovaných akcí všech druhů ozbrojených sil na válčišti k dosažení bližšího strategického cíle. V této činnosti mají velký význam i neprodlené a rychlé operace pozemních vojsk.

Na rychlosti vzdušných i pozemních akcí je do značné míry závislý průběh prvních operací i vývoj dalších válečných akcí v daném prostoru.

2. K splnění těchto úkolů není nutno provést předem nebo okamžitě strategické soustředění a rozvinutí všech sil prvního strategického sledu na válčišti. Je však nutno mít již v míru na vysokém stupni bojové pohotovosti alespoň první operační sled, přičemž jeho raketové a vojenské vzdušné síly je třeba udržo-

vat v stálé vysoké bojové pohotovosti právě tak jako všechny strategické raketové prostředky, v celé hloubce vojenské koalice. První operační sled musí být schopen kdykoliv zahájit operace.

3. Další operační sledy je nutno udržovat v takové bojové pohotovosti, aby mohly provést včas soustředění a rozvinutí sil na plánované čáry zasazení do sražení.

4. K tomuto cíli je nutno připravit všechna potřebná opatření, aby vojska prvního i dalších operačních sledů mohla provést rychlé přeskupení tak, aby jednotlivé sledy mohly být podle plánu včas zasazovány do sražení k dosažení bližšího strategického cíle a k rozvíjení úspěchu do další hloubky válčiště.

Opatření záleží především v přípravě komunikačních a telekomunikačních sítí, v přípravě operačního a bojového zabezpečení, materiálně technického a týlového zabezpečení, pořádkové a regulační služby na silnicích a organizačně technických opatření na železnicích i protiraketové a protivzdušné obrany prostředky teritoria ve prospěch přesunujících se vojsk s cílem maximálně urychlit přesun a zachovat po všech stránkách bojeschopnost přepravovaných vojsk.

5. Od druhé světové války dále vzrostl význam přesunů vojsk po vlastní ose a silniční dopravy i na velmi značné vzdálenosti. Železniční doprava pro svoji velikou přepravní kapacitu zůstává zejména v strategickém měřítku i přes svoji zranitelnost hlavním druhem dopravy na válčišti.

Proto je třeba provést maximum opatření k tomu, aby byla udržena v chodu i v podmínkách jaderného napadení.

6. Pro rychlé provedení soustředění a rozvinutí vojenských vzdušných sil na válčišti je třeba mít hustě rozvinutou letištní síť, s uzly vybavenými předem prostředky pozemního zabezpečení letectva, zásobami LPH, munice a materiálu, kvalitou odpovídající potřebám soudobých letounů a poskytující dostatečné možnosti rozptylu a manévru útvarů a svazků vojenských vzdušných sil.

7. Vzhledem k nebezpečí postupného nenápadného narůstání sil nepřítele na válčišti vyhodnocovat neustále jeho možnosti, reálně hodnotit jeho možné úmysly a brát v úvahu možnost zahájení agrese

- po kratším nebo delším období zvýšeného ohrožení, ale i
- nenadálým útokem.

Podle toho patřičně zvyšovat bojovou pohotovost ozbrojených sil a především prvního operačního sledu.